

az a joga, hogy kárát a végrehajtást szenvedővel összejártszó hitelezővel szemben érvényesíthesse. Hogy az ilyen problematikus jog mit jelent hitelvédelmi szempontból, nem szorul bővebb magyarázatra.

A kifejtettekből következik, hogy a végrehajtási törvénynek a sorrendi tárgyalásra vonatkozó rendelkezései több irányban kiegészítésre szorulnak: 1. a perre utasítás kérdése az ingó végrehajtás keretében is szabályozandó; 2. úgy az ingó, mint az ingatlan végrehajtás keretében lehetővé kell tenni valamely végrehajtható követelésének kifogásolását nemcsak azon az alapon, hogy a követelés a végrehajtható ítélet, egyezség vagy okirat kelte után felmerült ténykörülmények által egészben vagy részben megszűnt, hanem azon az alapon is, hogy a követelés korábban szűnt meg, illetve eredetileg sem állott fenn. Mindkét esetben, akár az adós, akár a hitelező részéről emeltetett kifogás, a kifogást tevő utasítandó perre. Addig is, amíg a törvényhozó a végrehajtási törvénynek ily kiegészítéséről gondoskodik — amire belátható időn belül alig van kilátás — a bírói gyakorlatnak volna a feladata, hogy a törvény hézagait a gyakorlati élet követelményeinek megfelelően pótolja.

Dr. Morvay Oszkár.

Árindex alapján meghatározott követelések telekkönyvi bekebelezése. Pénzkövetelés értékállandóságának szerződéses biztosításának egyik módja az, hogy a felek nem számszerűleg határozzák meg az esedékességgkor fizetendő pénzüsszeget, hanem abban állapodnak meg, hogy az adósnak egy meghatározott időpontban annyiszor többet vagy kevesebbet kelljen egy bizonyos összegnél fizetnie, ahányszor egy meghatározott árindex a teljesítéskor magasabb vagy alacsonyabb, mint az ügylet megkötésekor. Az adós ebben az esetben tehát arra kötelezi magát, hogy egy bizonyos időpontban egy meghatározott árindex teljesítéskori értékének valamely többszörösét fogja pénzben megfizetni.

A követelések egy bizonyos körében az értékállandósági záradékok ezen alakja célszerűbb más záradéknál. Az ezzel kapcsolatban felmerülő sok jogi probléma és szerződésszerkesztési nehézség közül itt egyetlen kérdést tárgyalok: bekebelezhető-e a telekkönyvbe jelzálogjog a fenti módon meghatározott követelések biztosítására.

A telekkönyvi jog és a jelzálogtörvény formalisztikus jog: csak olyan pénzkövetelést lehet bekebelezni, ami a jelzálogtörvény 7. §-a szerint van meghatározva, tehát összecszerűen pénzben, *számolási értéknek*, vagy pedig megszabott mennyiségű és minőségű gabonának, más terménynek vagy aranynak pénzbeli egyenértékében. Az a kérdés, hogy indexkötelem bejegyezhető-e, azon fordul meg tehát, hogy ez a kirovási mód a felsorolt kirovási módok egyike alá subsumálható-e. A felsoroltak közül csak a számolási érték jöhet szóba. Azt kell megvizsgálni tehát, hogy mi az, amit a törvény „számolási érték” alatt ért és hogy az indexkötelem ilyen számolási érték-e.

(Ugyan ezen fordul meg egyébként az is, hogy lehet-e indexkötelemről váltót kiállítani. A V. T. 3. §. 2. pontja szerint ugyan a váltónak lényeges kelléke a fizetendő *pénzüsszeg* kitétele, a 37. §. azonban azt rendeli, hogy ha a váltó a fizetés helyén folyamatban nem lévő pénznemről, vagy *számolási értékről* szól, akkor a fizetés országos pénznemben teljesíthető. Számolási értékben meghatározott követelésről tehát lehet váltót kiállítani.)

A számolási értéknek legális definíciója nincsen. A jelzálogtör-

vényen és a váltótörvényen felül operál e fogalommal a kereskedelmi törvény is (326. §.) egyik törvényhely sem mondja azonban meg, hogy mit kell ez alatt érteni. A törvényhozó persze gyakran dolgozik olyan fogalmakkal, melyek nem jogi fogalmak és azokat nem is írja körül, mert a forgalmi élet telíti meg őket tartalommal. A számlási értéknek közönséges értelme azonban eléggé ingadozó valami.

Praktikus azzal kezdeni, hogy mi mindent neveznek számlási értéknek és mi volt az, ami a törvényhozót arra indította, hogy számlási értékről intézkedjék.

A magyar V. T. 37. §-a német mintára készült. A német Wechselordnung 37. §-a, mely a mi törvényünk 37. §-ának megfelel, azt mondja: „Lauter ein Wechsel auf eine Münzsorte, welche am Zahlungsorte keinen Umlauf hat, oder auf eine *Rechnungswährung*, so kann die Wechselsumme... in Landesmünze bezahlt werden.“). E törvényhelynél akkoriban elsősorban a hamburgi ú. n. Mark-Bancora gondoltak. Általános szokás volt, hogy a kereskedő a bankárnak kiveretlen fémezüstöt adott át, a bankár pedig minden kölni font finom ezüstért 27% márkát írt jóvá. Ha az egyik cégnek a másik javára fizetést kellett teljesítenie, akkor a bankár utasítására az adós számlája terhére a hitelező számlája javára jóváírást eszközölt. Egy Mark-Banco tehát 1/27.5 font finom ezüstöt jelentett és e számlási mód oly elterjedt volt, hogy meg kellett engedni, hogy váltót is lehessen róla kiállítani.

A történelem folyamán az élet azután még sok más számlási értéket produkált: aranykorona, aranymárka, takarékkorona, aranypengő, stb. Ezek között vannak olyanok, melyekről jogszabály mondja meg, hogy mit kell alattuk érteni (pl. aranymárka, aranypengő), másokról nem rendelkezik jogszabály.

A jogi és közgazdasági irodalom, azt hiszem, többek között azért jutott el oly nehezen e fogalom tartalmához, mert a név, a szó, mely a fogalmat jelöli, nem szerencsés. „Számlási érték”: az ember hajlamos arra, hogy azt mondja, hogy a *genus proximum*: érték, a *differentia specifica*: számlási; a számlási érték tehát olyan érték, mely csak számlási, tehát a valóságban nem létezik. Több szerző definíciója mond is ilyenfélét.

A *genus proximum* azonban nem „érték”. Számolni nem is lehet értékben, hanem csak értékkel bíró javakban, javak bizonyos mennyiségében, mert az érték absztrakt valami. Azok a definíciók tehát, melyek a számlási értékben valami „unkörperlicher Geldersatz”-ot látnak, mint Nussbaum, vagy forgalmon kívül helyezett pénz, (a cseh váltótörvény 33. §-ához — mely a magyar V. T. 37. §-ának megfelel — készült miniszteri indokolás, például ezt érti alatta), *rossz nyomon járnak. Találóak* azonban azok a definíciók, melyek szerint a *számlási érték nem más, mint rövidített utalás egy bizonyos jószág, vagy bizonyos jószágok meghatározott mennyiségére*. Eszerint, ha azt mondom: egy hamburgi Mark-Banco, ezzel csak rövidítve azt mondtam: tiszta ezüstből annyi, amennyi egy kölni font 1/27.5 része. Mikor azt mondom: 1 aranypengő, ezzel azt fejezem ki: annyszor több, vagy kevesebb 1 P-nél, ahányszor a Nemzeti Bank által közléteendő szorzószám magasabb vagy alacsonyabb, mint 1.

Az árindekkötelemnél, amint azt más helyütt alkalmam volt részletesen kifejteni, *mögöttes számlás* esete forog fenn, az árindekk alkalmazása által különböző jószágok különböző mennyiségének árára történik utalás és a fizetendő pénzüsszeg ezen mögöttes jószágok piaci árához igazodik. A számlási értéknek fentebb utolsónak kifejtett értelmezése szerint tehát az árindekkötelen számlási értékben meghatározott kötelem és mint ilyen, telekkönyvileg bekebelezhető volna. Három ellentétessel kell azonban foglalkozni.

Az első, legkevésbé súlyos ellenvetés az, hogy a számolási értékénél az a rövidített utalás, mellyel a mögöttes jószág bizonyos mennyisége a követelés prima pozíciójába jut, egyetlen szó: Mark-Banco, aranyárka, aranypengő; az indexkötelelemnél azonban ez a rövidítés nem ily nagyfokú. A kötelemben nincs ugyan felsorolva sem az a 100 vagy 200 árucikk, melyhez az index közvetve elvezet, sem ezeknek mennyisége, de még mindig magyarázkodik a kötelem, hogy t. i. az index segítségével hogyan kell a szolgáltatás mértékét meghatározni. Minthogy azonban az árindexkötelelemnél a rövidítés megtörtént egészen addig, hogy meg van mondva, hogy az index-számmal kapcsolatban hogyan kell egy szorzási műveletet elvégezni, véleményem szerint számolási értékkel van dolgunk.

De ha számolási értékről van is szó, ez a számolási érték nem bevett, nem *forgalomban elfogadott* számolási érték. Ez a második ellenvetés. Kérdés azonban, hogy a J. T. és V. T. amikor számolási értékről szól, a forgalomban általánosan elismert és szokásos számolási értékre gondol-e. Egy bizonyos, hogy *nem mondja*, hogy ilyenre gondolt és a külföldi törvények sem mondják ezt, az egyetlen spanyol váltótörvény kivételével, amely kifejezetten a forgalomban bevett számolási értékről intézkedik. A J. T. 7. §-a mindenesetre azt rendeli, hogy a nem pénzben meghatározott követelés pénzbeli egyenértékének kiszámítására irányadó időpontokat és a teljesítés egyéb módozatait a bejegyzés alapjául szolgáló okiratban meg kell határozni. A törvény tehát gondol olyan nem pénzben meghatározott pénzkövetelésekre, melyeknél a teljesítés módozatait nem szabályozza még dispositive sem jogszabály: tehát be lehetne kebelezni oly számolási értékben meghatározott követelésre jelzálogjogot, melynél az átszámítás módja nem közismert és ezért erről a kötelmet szülő causának kell gondoskodnia. Erre azt lehetne válaszolni, hogy a törvény szava: „a teljesítés módozatai”, a teljesítés mikéntjére ual, nem pedig arra, hogy mennyit kell teljesíteni. Ezzel szemben viszont azt lehet felhozni, hogy a törvényhozó a „módozat” szó alatt nem érthette egyedül azt, hogy hogyan kell teljesíteni, mer az, hogy milyen időpontok az irányadók az átszámításra, az sem a *hogyan* kérdésre válaszol, már pedig a törvény az átszámításra irányadó időpontok és a teljesítés egyéb módozatairól szólván, még az átszámításra irányadó időpontok meghatározását is nyilván a teljesítés módozatainak fogalma alá veszi; az is ide tartozik tehát, hogy hogyan kell a követelést átszámítani.

Nizsalovszky a J. T. 7. §-ával kapcsolatban beszél Kommentárjában olyan számolási értékről, melynél az átszámítás módja általánosan elfogadott és olyanról, ahol nem ez a helyzet; eszerint tehát szerinte is bekebelezhető általánosan el nem fogadott számolási értékben meghatározott követelés. Mások teljesen egy nézetten vannak vele és véleményük az előző bekezdésben kifejtett grammatikai érveléssel teljesen összhangban van.

A harmadik ellenvetés, mely az indexkötelem bekebelezhetősége ellen felhozható, a következő: a J. T. a *terményekben* meghatározott kötelmek bekebelezhetőségét megengedi, a *termékekét* azonban nem. Ha azonban szövetségben, lakbérben, cipőben kirótt kötelmet nem lehet bekebelezni, hogyan lehetne az e termékek árának átlagát jelző indexben kirótt kötelmet bekebelezni! — Ezzel az ellenvetéssel szemben azonban az hozható fel, hogy a számolási érték mindig arra való, hogy egy különben korlátolt forgalmú értékmérőt forgalomképessé tegyen. A legtöbb számolási érték mögött olyan jószágok vannak, melyek a számolási érték közvetítése nélkül nem volnának telekkönyvileg bekebelezhetők, hiszen ezüstben meghatározott kötelmet p. o. nem lehet bekebelezni, hamburgi Mark-Bancóban meghatározottat azonban igen, noha ezzel kétségtelenül ezüstkötelem nyer bekebelezést. Ez a harmadik ellenvetés tehát elesik.

Ha azonban az a bírói gyakorlat alakulna is ki, hogy a fent kifejezett érvelés nem áll meg és árindekkötelem nem kebelezhető be, egy mód mindig van arra, hogy ilyen kötelem mégis telekkönyvi biztosítást kapjon, mégpedig olyképen, hogy a telekkönyvbe egy keretbiztosítéki jelzálogjog kebeleztetik be egy aranyban meghatározott keret erejéig az árindekkötelmet megalapító jogviszonyból származó mindenkori követelés biztosítására. A keretet célszerű aranyban úgy meghatározni, hogy az magasabb összegre szójjon, mint a jelzálogjog megalapításakor a követelés aranyértéke, hogy a követelésnek aranyban számított értékemelkedése esetén a követelés még mindig fedezve maradjon. Ez a kiegészítő megoldás persze nem tökéletes, mert vagy olyan magasra teszik a felek a keretet, hogy minden aranyingadozás ellen biztosítva maradjon a kötelem, akkor az ingatlan forgalomképessége mint hitelfedezet nagyon mecsökken, nem is beszélve a fizetendő nagy illetékekről, ha pedig a keretet nem teszik lényegesen nagyobbra, mint a követelés ügyletalapításkori aranyértéke, akkor az árnak aranyban számított emelkedése esetén az indekkötelem egy része — bár mint személyes obligáció fennmarad — az ingatlannal fedezve nem lesz.

Dr. Dach József.

ÜGYVÉDSÉG — JOGÉLET.

Dr. Pósch Gyula a Pénzügyügyi Központ vezérigazgatója lett. E tényt örömmel jegyezzük fel mi is. Nem csupán azért, mert jogászember feladatává lett e hatalmas s a hiteljog szempontjából nagy jelentőségű állás betöltése, hanem azért is, mert Pósch Gyula a polgári jog művelőinek egyik illusztris képviselője. Eddigi működése biztosíték különösen abban a tekintetben, hogy pillanatnyi érdekek, túlhajtott s egyoldalú igények, szellemes ötletek érdekében a polgári jog alaptételeinek mellőzésére nem lesz hajlandó. Nem fog azokhoz csatlakozni, kik a chaoszt még növelik azáltal, hogy az emberiség közkincsét képező ez alaptételeket félrelökik, hanem az utóbbi időben annyit hangoztatott konzervatív alapon történő haladás előkelő képviselői lesznek.

Dr. Meszlény Artúr előadása. A győri Lloyd-társulatban az Iparjogvédelmi Egyesület 30 éves fennállása alkalmából dr. *Meszlény Artúr* egyetemi tanár, budapesti ügyvéd előadást tartott „A verseny szabadsága és tisztessége” címmel. Előadó elsősorban a Kúria nem régen kelt amaz ítéletével foglalkozott, amelyben a márkás cikkek árának meghatározására vonatkozó megállapodást kartell-szerződésnek minősítette és az erre nézve fennálló alakszerűségek hiánya okából érvénytelennek nyilvánította. Tudvalevőleg ez a kúriai állásfoglalás arra készítette a kormányt, hogy a márkás cikkek árvédelme tárgyában rendelettervezetet készítsen, amelyet az érdekeltségeknek is megküldött és amely most áll nyilvános diskusszió alatt. Előadó e tervezetet bírálólággal taglalta és rámutatott annak egyes hiányára. Ismertette továbbá előadó azt a novella-tervezetet, amelyet előadó kezdeményezé-